

«державорозбудовчій».

І останнє: чи не слід було б усі ці «дрібниці» спочатку прилюдно обговорити, а вже потім валити на дитячі голівки всю цю купину дорослого безглуздя? Бо на дітей у нас теж має поширюватися право вільного вибору, гарантом чого також повинен бути наш Президент.

*Статтю видрукувано в газеті «День»
за 1 липня 2005 року*

Рябоконт Л.

ДОРОСЛІ ВИМОГИ ДО ДИТЯЧОЇ МОРАЛІ

У нинішньому навчальному році для п'ятикласників і шестикласників буде введено новий предмет — «Етика». Це культурологічний курс світського характеру, в ньому відсутнє релігійне виховання. Дітей десяти-дванадцяти років ознайомлять з моральними нормами і загальнолюдськими цінностями, постараються допомогти визначитися із власною життєвою позицією. Автори програми і підручників розраховують, що шкільні уроки етики, прописані в розкладі один раз на тиждень, навчать дітей виявляти дружелюбність, ввічливість, увагу і чуйність у ставленні до інших людей, зробилять наших дітей більш толерантними і милосердними, навчать розрізняти мораль і аморальність.

Проводитимуть уроки етики вчителі історії, правознавства, української мови і літератури, зарубіжної літератури. Оцінюватися ж засвоєння матеріалу з незвичайного предмету будуть за загальноприйнятою 12-ти бальною системою. У критеріях на вищі бали («10», «11», «12») — уміння попереджувати і вирішувати конфлікти, самостійно порівнювати і оцінювати явища моралі, систематизувати події життя з точки зору їх моральних цінностей. Такі от будуть дуже дорослі вимоги для одинадцятирічних дітей.

Введення етики як окремого предмета багато вчителів вважають недоцільним. Хоч би тому, що менше ніж за місяць до початку навчального року вони ще не бачили програми. До того ж вважають, що введення нового предмета скорочує час на вивчення базових. Чи морально буде оцінювати знання здібного учня, вчинки якого розходяться з його словами? Або того, хто погано вміє говорити, але завжди готовий прийти людям на допомогу? Вчителі також відзначали

невідповідність програми віковому рівню дітей, а також говорили про те, що читати такий «затеоретизований» курс під силу професійним психологам і філософам.

Багато хто з учених сумнівається в успіху цієї новації в шкільній програмі. Зокрема, доктор філософських наук Сергій Кримський вважає, «що задуми з уроками етики можуть привести до негативного результату, оскільки в інтелектуальному плані тут потрібна делікатність, віртуозність, яка відсутня не лише у багатьох шкільних викладачів, але і у багатьох наших учених. У нас втрачена культура християнської духовності, яка дозволяла про найскладніші речі говорити загальнодоступною мовою. Ми втратили духовну цензуру, навчання якої потребує багатьох зусиль і яка дає змогу грамотно говорити на етичні теми. Цей експеримент може вилитися у відштовхування від предмета. Про високі громадянські цінності треба говорити, але в особливому, камерному, контексті. Я дуже боюся вульгаризації. Діти ж дуже відчують особистість педагога. Педагогічний процес — це не лише трансляція знань, це трансляція особистості. Лише у випадку, коли особистість влаштовує слухачів, вони прийматимуть усе, що вона скаже. От якраз цієї трансляції особистості поки немає в школах. І поки її немає, не можна такий делікатний предмет, як етика, включати до програми. Я боюся, що його буде скомпрометовано».

Але Міністерство освіти ці застереження, схоже, не бентежать. Більш того планується, що згодом школярі зможуть глибше ознайомитися з морально-етичною і релігійною проблематикою на спеціальних факультативах за вибором (необов'язкових для всіх учнів заняттях). Міністерством освіти і науки України було створено спеціальну комісію, яка і має визначити зміст нових курсів з етики віри і релігієзнавства. Це — перший крок до виконання доручення Президента «відносно подолання морально-духовної кризи суспільства» і пропозиції ввести в новому навчальному році уроки віри. Тепер працівники Міністерства мають забезпечити вироблення концепції курсів, написання нових програм, створення підручників і посібників, а також підготовку відповідних кадрів. І все це за декілька місяців.

У комісію з вироблення концепції курсів входять представники від учених, педагогів, філософів, а також різних християнських конфесій. Чи легко привести бачення кожного до єдиного знаменника? Думається, непросто. Міністр же своїм наказом оголосив про введення факультативних курсів з морально-етичної проблематики вже з нинішнього навчального року (начебто виконав побажання Президента), але з обмовкою, що факультативи працюватимуть лише там, де є кадрове

і навчально-методичне забезпечення.

Зараз у науково-методичному центрі Міністерства освіти і науки фахівці займаються експертизою вже створених на території України програм із предметів духовної спрямованості. Починаючи з 1992 року, в загальноосвітніх школах Львівської, Тернопільської та Івано-Франківської областей рішенням органів місцевого самоврядування в експериментальному порядку почали вивчати «Основи християнської моралі». На сьогодні предмети духовної спрямованості («Християнська етика», «Християнська культура», «Основи православної культури Криму», «Основи мусульманської культури Криму») вивчаються більш ніж у чотирьох тисячах шкіл країни, тобто майже в кожній п'ятій школі України. Ці предмети вивчають 356 тисяч школярів, що становить 7% від загальної кількості учнів усіх наших шкіл (в даному випадку це все ще експеримент, а не предмет зі шкільної програми). То ж питання, а чи треба поспішати із залученням до вивчення подібних предметів решту школярів, не маючи досить часу для створення нормальних умов для занять з новомодною тематики? Гадаємо, що ні.

*Стаття з газети «День»
за 4 серпня 2005 року*

Полищук М.

ЭТИКА ВЕРЫ

Мне иногда кажется, будто я обладаю неким даром предвидения относительно того, сбудется ли обещанное нашим Президентом или нет. Например, если Президент говорит, что переедет в новые апартаменты, я его словам верю. Если же говорит, что разберет до основания небоскреб в Мариинском парке, я уже загодя знаю: нет, не разберет. Наоборот, после некоторой шумихи этот дом все равно достроят и заселят, причем среди новых жильцов окажется немало сотрудников президентского Секретариата. Если гарант говорит, что больше ни одному коррупционеру не удастся скрыться от правоохранительных органов, я подвергаю эти слова сомнению. Зато в то, что в школах по просьбе Президента с нового учебного года введут предмет под названием «Этика веры», верю безоговорочно.

Причем в предвыборной программе у Ющенко ничего об «этике веры», кажется, не было. Перебрав старые листовки, я обнаружил в них

лишь обещание вернуть пятибалльную систему. Правда, предчувствую, что этот шаг, в принципе разумный, не будет сделан никогда. Зато, как часто бывает, будет намного более абсурдное нововведение – предмет, само название которого никто толком не может объяснить. О том, что такое этика веры, богословы толкуют тысячелетиями – и, видимо, дискуссии эти будут продолжаться аж до Страшного суда. Но по телевидению чиновники уже высказываются в том духе, что более важную учебную дисциплину трудно даже представить. Даже не вспоминая о том, что статья 35 нашей многострадальной Конституции вроде бы гарантирует, что церковь и религиозные организации в Украине отделены от государства, а школа – от церкви. И уже на следующий день после праздника Конституции несколько «канонических» отечественных конфессий создают комиссию для разработки программ, учебников и методических пособий для школьного курса по христианской этике в украинской культуре (почему-то в заявлении говорится только о ней). Кстати, та же статья Конституции гласит, что ни одна религия не может быть признана государством обязательной.

Вообще, идеи перекраивать школьную программу самым нетрадиционным образом – это у нашей власти, видимо, генетическое. Когда в руководстве страны были функционеры СДПУ(о), они вводили в школах урок футбола. Теперь вот этика веры – вещь, не намного более нужная в повседневной жизни. Зато почему-то никто не хочет вводить в школах курс, например, основ бухгалтерии. Хотя (я абсолютно уверен в этом) очень и очень большому проценту вчерашних школьников, имевших отличные результаты по футболу, этике, валеологии, ОБЖ и другим нововведенным предметам, позже придется осваивать основы бухучета на разнообразных курсах. Но даже не это главное.

Допустим, предмет «Этика веры» введен в школах. Интересно, обратятся ли депутаты в Конституционный суд с просьбой проверить соответствие такого распоряжения Основному закону? Конечно, нет. Даже бело-голубой лагерь на это не пойдет: кому ж захочется прослыть гонителем веры? Вот и все, круг замкнулся. Все понимают, что решение неправильно, но никто не рискнет об этом сказать первым. И вот это коллективное молчание как разстораживает

Передрук із «Газеты по-киевски»